

NOTITIE B&W

Datum	3 maart 2024, themacollege
Onderwerp	Scenario's huisvesting vluchtelingen
Bijlagen	1
Steller	[REDACTED]

Onderwerp

Scenario's huisvesting vluchtelingen

Opiniërende bespreking

Het college wordt gevraagd:

1. Opties voor de huisvestingsstrategie van vluchtelingen opiniërend te bespreken en een voorkeursrichting te bepalen.

Beoogd effect

Opstellen van een langetermijnvisie voor Papendrecht met betrekking tot het brede vluchtelingenvraagstuk (asielzoekers, statushouders en Oekraïners).

Toelichting

1. Inleiding

Met het aannemen van de Spreidingswet door de Eerste Kamer is de huisvesting en integratie van asielzoekers structureel een gemeentelijk taak geworden. Doel van de wet is landelijk een duurzaam en stabiel opvanglandschap te realiseren met voldoende opvangplaatsen. Met de Spreidingswet krijgt elke gemeente de taak opvangplekken voor asielzoekers te realiseren. In dit perspectief wordt voor Papendrecht gewerkt aan een langetermijnvisie voor de huisvesting en integratie van vluchtelingen.

Op 13 februari heeft het college in een themabijeenkomst een eerste keer gesproken over de langetermijnvisie. Op basis van een programmacanvas zijn de contouren van deze langetermijnvisie besproken en deze zijn door het college onderschreven. Het college heeft lang stilgestaan bij de te volgen huisvestingsstrategie. Er zijn verschillende opties uitgewisseld, maar is nog niet gekomen tot een gezamenlijke voorkeursrichting.

Dit tweede themacollege over de langetermijnvisie richt zich dan ook specifiek op de te volgen huisvestingsstrategie. Op basis van de interviewronde langs de collegeleden en de bespreking op 13 februari is beknopt een aantal opties geschetst. Het college wordt gevraagd deze opiniërend te bespreken en een voorkeursrichting te bepalen.

2. Implementatie van de Spreidingswet

Het ministerie J&V is momenteel nog druk bezig met de implementatie van de Spreidingswet. Dit maakt dat er soms nog dingen onduidelijk zijn, omdat deze nog uitgewerkt moeten worden.

De wets-cyclus (van capaciteitsraming tot de volgende capaciteitsraming) duurt 2 jaar
De opvangbehoefte fluctueert over de jaren heen en kent hoge pieken maar ook langdurigere dalen. Daarom bepaalt het rijk om het jaar de benodigde capaciteit en is het lokaal van belang flexibel te zijn.

Ook tijdelijke plekken blijken nu mee te tellen voor de Spreidingswet
Vanuit het ministerie J&V is recent nieuwe informatie gekomen over het vraagstuk welke plekken meetellen voor de Spreidingswet. Op het moment van het themacollege van 13 februari was bekend dat alleen locaties meetellen die minimaal 5 jaar ter beschikking gesteld worden, de zogenaamde structurele plekken. Nu blijkt echter dat opvangplekken meetellen wanneer ze uiterlijk 6 maanden na het beschikbaar komen van het verdeelbesluit (en dus op 31 juni 2025) beschikbaar zijn én ten minste beschikbaar blijven tot het einde van de eerste cyclus (1 feb 2026). Alleen duurzame plekken die ten minste 5 jaar beschikbaar zijn, komen in aanmerking voor de duurzaamheidsbonus.

Opvangplekken moeten voldoen aan de krachtens de wet COA gestelde wettelijke vereisten voor een opvangvoorziening en overige wettelijke eisen voor een gebouw met een woonfunctie. Nog niet scherp is wat deze eisen zijn. Verwachting is wel dat een noodopvang hier wel aan zal voldoen en een crisisnoodopvang niet.

Het COA moet en wil meebewegen, maar is ook gebonden aan wettelijke kaders
Vanuit Papendrecht is ambtelijk met het management van het COA gebrainstormd over de opvangstrategie in Papendrecht. Gesproken is over lokale kansen, landelijke ervaringen, innovaties en wettelijke kaders van het CAO. De hoofdpunten uit deze brainstorm zijn onderstaand kort opgesomd:

- De ideale omvang van een AZC is 300 plekken, de ondergrens is 200 plekken. Hoe lager het aantal plekken, des te lastiger het is de businesscase financieel sluitend te krijgen.
- Het COA heeft momenteel voor AZC's geen vastgesteld kader voor een satelliet model. Hier wordt wel over nagedacht.
- De omvang van een AMV opvang ligt in principe tussen 50 en 80 plekken. Omdat voor een AMV-opvang andere wettelijke kaders gelden dan een AZC, kan volstaan worden met kleinere locaties.
- Opvang realiseren op het water is mogelijk, maar die moet gewoon voldoen aan de eisen van een AZC. Een opvang op een slaapschip voldoet hier niet aan.
- Belangrijk is ook aandacht te hebben voor de noodzakelijke voorzieningen en hierover regionaal afspraken te maken. Een van die voorzieningen is het ISK onderwijs.

3. Hoofdkeuzen

Papendrecht moet indicatief 183 opvangplekken realiseren waarvan 16 AMV. Onderlinge afstemming binnen provincie en regio biedt de mogelijkheid onderling opvangplekken en doelgroepen uit te wisselen.

In het 'canvas' dat het college op 13 februari heeft besproken, is overall de volgende ambitie voor Papendrecht geformuleerd:

Vanuit verantwoordelijkheid en solidariteit draagt Papendrecht evenredig bij aan de huisvesting en integratie van vluchtelingen. De landelijke vraag **vangen we flexibel op en organiseren we structureel**. Dat geeft rust. Daarbij is sprake van passende bijbehorende voorzieningen, maatschappelijk draagvlak en een financieel gezonde situatie. (*Asielzoekers, statushouders en Oekraïners)*

De vraag is nu welke opties er zijn om aan bovenstaande ambitie invulling te geven. Het uitwerken van mogelijke opties start met het maken van een aantal hoofdkeuzen. Wil Papendrecht (als uitersten):

- I. Zich specialiseren op 1 doelgroep **of** alle doelgroepen* huisvesten? (*= asielzoekers, AMV-ers, Oekraïners, statushouders)
- II. Een locatie geschikt maken voor 1 doelgroep **of** een locatie voor meerdere doelgroepen bruikbaar maken (multi-inzetbaar)?
- III. Meerdere kleine locaties realiseren **of** 1 grote locatie?
- IV. Structurele locaties realiseren **of** tijdelijke locaties? (*structureel is langer dan 5 jaar, tijdelijk is korter dan 5 jaar)

4. Mogelijke opties

Theoretisch is een veelheid aan opties mogelijk. Tegelijkertijd zijn keuzes niet altijd zwart-wit en moet rekening gehouden worden met de lokale situatie in Papendrecht. Grootste uitdaging zit in de vraag hoe we de opvang structureel maar ook met flexibiliteit kunnen organiseren. Vanuit die gedachte is een aantal opties kort en wellicht wat extreem uitgewerkt:

A. Specialiseren op AMV

In deze optie specialiseert Papendrecht zich op 1 specifieke doelgroep. De doelgroep AMV ligt daarbij voor de hand. Papendrecht heeft op dit moment als enige in de regio een AMV-locatie operationeel en die draait nu goed. Gerelateerd aan de opvang is in samenwerking met het Dalton College het ISK onderwijs georganiseerd en zijn daarnaast lokaal contacten opgebouwd met maatschappelijke voorzieningen.

Voordelen

- Papendrecht kan voortbouwen op de opgedane kennis, expertise en netwerken.
- AMV-locaties zijn relatief klein (50 personen) en daarmee makkelijker inpasbaar in ons stedelijk gebied.
- Het ISK onderwijs kan beter georganiseerd worden: met meer leerlingen kan meer diversiteit in lessen geboden worden, meer toegespitst op het niveau van de jongeren. Daarnaast hoeven andere gemeenten geen vervoer te organiseren.

Nadelen

- AMV-ers worden over het algemeen ervaren als een moeilijkere doelgroep. Dit kan weerstand in de samenleving oproepen.
- De huidige locatie aan de Seringenstraat en ook de ISK locatie aan de Schoorweg zijn nu tijdelijk

Consequenties

- Andere gemeenten moeten bereid zijn om voor de andere doelgroepen het Papendrechtse aandeel over te nemen. Hierover kunnen in ZHZ of in noordelijke Drechtsteden/Alblasserwaard afspraken gemaakt worden.
- Papendrecht moet investeren in een (grotere) ISK onderwijslocatie en 2 à 3 nieuwe AMV locaties realiseren

B. Eén grote locatie die multi-inzetbaar is voor alle doelgroepen

In deze optie wordt een grote locatie structurele locatie gerealiseerd voor bij schatting 200 plekken (iets boven huidige indicatie). Hiermee biedt Papendrecht een structurele oplossing voor huisvesting van diverse doelgroepen. De verdeling over de verschillende doelgroepen kan meebewegen met de ontwikkelingen in de tijd, en biedt daardoor de gewenste flexibiliteit. Wanneer er landelijk minder vraag is naar opvangplekken, kan bijvoorbeeld ook gekozen worden arbeidsmigranten of (startende) jongeren te huisvesten.

Voordelen

- een structurele locatie, die flexibiliteit biedt ('rust')
- de mogelijkheid om diverse doelgroepen te huisvesten
- geen tijdelijke leegstand of (onnodig) afschalen en weer opschalen.

Nadelen

- Een geschikte locatie is momenteel niet voorhanden en vraagt tijd om te realiseren.
- De investering in het pand zal hoger liggen omdat het multi-inzetbaar moet zijn voor verschillende doelgroepen.
- Een grotere locatie zal meer weerstand oproepen in de omgeving en vraagt meer aandacht voor leefbaarheid en beheer

Consequenties

- Tot de grotere locatie gerealiseerd is, moeten we met tijdelijke locaties blijven werken (huidige werkwijze).
- We moeten snel kunnen schakelen en investeren als zich een geschikte locatie voordoet.

C. Kleine structurele locaties in satellietmodel Alblasserwaard

Het huidige beleid van het COA is gericht op grote locaties van X tot circa X personen. Dit is met name ingegeven door efficiency en effectiviteit. De beheerskosten van grotere locaties lager en de noodzakelijke voorzieningen kunnen op de locatie gerealiseerd worden. Gedwongen door de Spreidingswet zal het COA toch ook toe moeten naar andere modellen.

In deze optie realiseert Papendrecht, in afstemming en samenhang met de andere gemeenten in de Alblasserwaard, een aantal kleinere structurele locaties (circa 50 – 75 personen per locatie). Ambtelijk zijn hier eerste verkennende gesprekken over gevoerd. De voorzieningen die vanuit het COA noodzakelijk zijn kunnen geconcentreerd worden op de grootste locatie, bijvoorbeeld het AZC dat in Sliedrecht moet komen. Bewoners van de kleinere locaties maken daar dan gebruik van.

Voordelen

- Kleinere locaties zijn makkelijker inpasbaar in ons stedelijk gebied.
- Effectieve inzet van voorzieningen van het COA blijft mogelijk.
- De samenwerking en wisselwerking tussen gemeenten wordt gestimuleerd

Nadelen

- Meer vervoersbewegingen: de vluchtelingen moeten voor de noodzakelijke voorzieningen pendelen naar de centrale locatie

Consequenties

- Het COA moet mee willen bewegen met deze ontwikkeling.

D. Papendrecht als regionale waakvlam (noodopvang)

De geschiedenis leert dat de behoefte aan opvangplekken voor vluchtelingen over de jaren heen grote pieken en dalen kent. Historisch gezien zitten we nu op een piek in de curve. Daarmee is het indicatieve aantal op te vangen vluchtelingen per gemeente historisch gezien relatief hoog. Als alle gemeenten nu hun opvangplekken structureel gaan realiseren, dreigt in de nabije toekomst een groot overschot indien de landelijke vraag terugvalt (de varkenscyclus). Om dat risico in ZHZ terug te dringen, kan Papendrecht zich aanbieden als flexibele schil of waakvlamlocatie. Dit kan bijvoorbeeld door tijdelijk leegstaand vastgoed in te zetten (huidige werkwijze) of door het structureel beschikbaar hebben van een aanlegplaats, waar in geval van een drijvende voorziening aangelegd kan worden.

Voordelen

- Regionaal is er maximale flexibiliteit om mee te bewegen op de wisselende vraag naar opvang.
- Risico op regionaal overaanbod van opvangplekken wordt voorkomen

Nadelen

- Minder rust: Het op- en afschalen van tijdelijke locaties vraagt meer van de samenleving, de opgevangen vluchtelingen en de organisatie.
- Doorlopende verkenning noodzakelijk naar tijdelijke locaties
- Een structurele aanlegplaats voor een drijvende opvang is er nog niet en vraagt investeringen.
- Rijkswaterstaat is zeer terughoudend met drijvende voorzieningen in de rivieren.

Consequenties

- Nadere verkenning noodzakelijk naar de mogelijkheid voor een structurele aanlegplaats (voor tijdelijk gebruik) en overleg met instanties (Rijkswaterstaat, Waterschap).
- Verkend moet worden of noodopvang in de huidige vorm mogelijk blijft
- Mogelijk investeringen noodzakelijke voor tijdelijke locaties of permanente aanmeerfaciliteiten

Bijlagen

- I. Canvas en doelenboom Huisvesting en Integratie Vluchtelingen Papendrecht